66 DURUMKAPAKSIRTLI 16/12/08 0:08 Page 1

Durum • Aralık 2008 • SAYI: 66

DIŞ TİCARETTE

Durum

ARALIK 2008

TÜRKİYE DIŞ TİCARET DERNEĞİ

TURKTRADE®

FOREIGN TRADE ASSOCIATION OF TURKEY

Ali Boğa
Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracat Genel Müdürü
Küresel Krizin Dünya ve Türkiye Ekonomisine Yansımaları ve Sürdürülebilir İhracatın Önemi

Rifat Hisarcıklıoğlu
TOBB Başkanı
Tedbirde Noksan Eylemeyelim ki Takdire Takat Edebilelim

Arzuhan Doğan Yalçındağ
TÜSİAD Başkanı
Küresel Sarsıntıdan En Az Hasarla Çıkmanın Yolu: İyi Düşünülüp Tartışılmış Bir Yol Haritası

Mehmet Büyükekşi
TİM Başkanı
Her Kriz Fırsatları da İçinde Barındırır

C.Tanıl Küçük
İSO Başkanı
Dünya Ekonomisindeki Krizin Türkiye'nin Sanayi ve İhracatına Yansımaları

Murat Yalçıntaş
İTO Başkanı
Firmalar Açısından Dünya Ekonomisindeki Kriz Riskinin Değerlendirilmesi

Tunçel Gülsoy
TURKTRADE Yönetim Kurulu Üyesi
Koçluk, Eski Bir Kelime, Yeni Bir Kavram

Caner Tunaman
Reckitt Benckiser Dünya Kurucu Ortağı ve Türkiye Başkanı
Kriz Sürecinde Risk Yönetimi ve Diğer Görüşler

Prof. Dr. Mithat Melen
MHP İstanbul Milletvekili
Piyasa Ekonomisi ve Demokrasi

Prof. Dr. Kerem Alkin
İstanbul Ticaret Üniversitesi Öğretim Üyesi
Ekonominin Güvenliği Sırat Köprüsünden Geçiyor

Dr. Yılmaz Argüden
Kriz ve Risk yönetimi

Mehmet Öğütçü
International Advisory Board Member, Windsor Energy Group
"Kızıl Kapitalist", Dünya'nın Yeni Kurtarıcısı mı?

Yrd. Doç. Dr. Kahraman Arslan
İstanbul Ticaret Üniversitesi Öğretim Üyesi
Risk Yönetimi mi? Kriz Yönetimi mi?

Can Baydarol
Değişim ve Rekabet

Ruhi Engin Özmen
Beykoz Lojistik Meslek Yüksekokulu Mütevelli Heyeti Başkanı
Dünyadaki Ekonomik Kriz ve Lojistik Sektörü

Zehra Eliçin
BCD Eğitim ve Danışmanlık Ltd.
İnovasyon Laboratuarları ve Yaratıcı Çözüm Toplantıları

Kriz Sürecinde Risk Yönetimi

on kapak ici 15/12/08 23:16 Page 1

TÜRK TELEKOM'LA
GELECEK ÇOK HIZLI GELECEK

e-faturaya geçen herkese her ay 10 dk konuşma hediye.

HAYDİ TÜRKİYE *e-fatura kullanalım milyonlarca ağacı* KURTARALIM

Neden e-fatura kullanmalıyız?

Faturalarınız basılı kağıtlarla geliyor. Bu durum yüz binlerce ağacın yok olmasına neden oluyor. Türk Telekom, Türkiye'de e-fatura devrini başlattı. Artık, bir e-posta adresiniz varsa, faturalarınızın güvenli bir şekilde gönderileceği e-fatura uygulamasına geçebilir, hem doğanın korunmasına yardımcı olabilir, hem de **her ay 10 dakika bedava** konuşabilirsiniz.

TÜRKİYE'NİN
TELEKOMÜNİKASYON
DEVİ

TÜRK TELEKOM

BİLGİ / BAŞVURU
444 1 444
www.turktelekom.com.tr
TÜRK TELEKOM OFİSLERİ, BAYİLERİ

31 Aralık 2008 tarihine kadar e-faturaya geçen herkes, başvurduğu ayı takip eden aydan itibaren, 6 ay boyunca ayda 10 dakika bedava şehir içi konuşma fırsatından yararlanabilir.
Hem e-fatura, hem de basılı fatura kullanan aboneler kampanyadan yararlanamaz.

Kingtom

www.kingtom.com.tr

sağlık için

seçmece...

%100 YERLİ

Kingtom domates salçası

ASSAN GIDA
SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

Assan Gıda bir KİBAR HOLDİNG kuruluşudur.

01-SULEYMAN-SERDAR 15/12/08 23:07 Page 1

Durum'dan

Dr. Süleyman Gedik
TURKTRADE Genel Sekreteri

İktisatçıların "korku tüneli" metaforlarla doludur: "Darboğazlardan geçilir", "kemerler sıkılır", her virajın ardında "enflasyon canavarı" ile karşılaşma olasılığının heyecanı yaşanır. Ama bu acayip tünelde öyle bir bela vardır ki, yarattığı korkunun metaforlarla güçlendirilmeye ihtiyacı bile yoktur. Duyduğunda insanın kanını donduran "deflasyondur" bu, yani fiyatlar genel seviyesinde uzun bir süreye yayılan düşme. Deflasyon süreci boyunca düşen fiyatlar bir girdap yaratırlar. Tüketim azalır, üretim geriler, işsizlik artar, fiyatlar daha da düşecek diye tüketim daha da daralır, işyerleri yeniden işçi çıkartırlar ve fiyatlar yeniden düşer. Fiyatlar düştükçe gelirler düşer ve borçların geri ödenmesi giderek zorlaşır. Herkes elindeki varlıkları satışa çıkartır. Bu da fiyatları daha da düşürür. Orta sınıflar çöker, otoriter rejimlerin yıldızı parlar, demokrasi ve özgürlükler tehdit altına girerler.

1990'larda Japon ekonominin üzerine çöken kara bulutları bir yana bırakırsak, böyle bir girdabın bilinen örneği dünya ekonomisinin modern çağda yaşadığı en büyük şok olan 1929 Buhranıdır. O yılın 17 Ekim'inde Yale'in ünlü iktisatçısı Irving Fisher kendisinden emin bir edayla, "ulusumuz refahın zirvesine doğru uygun adım ilerliyor" beyanında bulunmuştu. Bu beyandan tam beş gün sonra New York borsası dibe vuracak ve bütün zamanların en derin, en yaygın ve en uzun iktisadi buhranı başlayacaktı. Borsadaki krizin bir Büyük Buhrana dönüşmesinde iletim ağını kredi sistemi oluşturmuş, bankalar mudileriyle birlikte batmışlardı. 1933 Martında Amerikan toplumunun dörtte biri işsizdi. Zamanın şarkıları buhran sürecinin iyimserlikten umutsuzluğa giden yolunun köşe taşlarını yansıttılar: 1930'da insanlar "Happy Days Are Here Again" şarkısını söylüyorlardı umut içinde; Amerika'nın ulusal geliri 87 milyar Dolardan 75 milyar Dolara düşmüştü henüz. 1931 yılında moraller biraz daha bozuktu. "I've Got Five Dollars" şarkısı modaydı ve ulusal gelir 59 milyar Dolardı. 1932 yılının şarkısı "Brother, Can You Spare a Dime" oldu. Gelir düzeyi 42 milyar Dolara düşmüştü. Nihayet 1933'de Amerikan ekonomisi 40 milyar Dolarlık en alt düzeyine geriledi.

Dünya ekonomisinin son on yılı 1929 Buhranını hazırlayan Kükreyen Yirmilerle kaygı verici benzerlikler gösteriyor: Gelir dağılımındaki büyük farklılıklar, kazandığından çok harcamayı alışkanlık haline getirmiş geniş kesimlerin varlığı ve bunların içine düştüğü dev borçlar, insanları kitlesel tüketime dâhil edilebilmek için şuursuzca açılmış krediler ve şaşaalı alış-veriş merkezleri dünyası. Ama arada önemli bir fark var. O tarihlerde ekonomiyi yönetenler ne yapacaklarını bilmiyorlardı. Kendilerini uzunca bir süre Adam Smith'in Görünmeyen Eli'ne teslim etmişlerdi. Bu sefer ise bunu bilenler hemen mobilize oldular. Dünya liderlerinin eşgüdümlü yanıtları geçmişten alınan dersti. En önemlisi ise derhal harekete geçmeleri olmuştu; çünkü depresyon bir kere baş gösterince eldeki silahların zayıflayacağını biliyorlardı.

Kurtarma paketlerine her hafta bir yenisi eklense de, herkese hayat veren reel ekonomi açısından konuya bakıldığında, tünelin ucundaki ışık henüz görünmüyor. İstidam yeni başkan Obama'nın da temel konusu. Özel bir harcama paketi ile hazırlanıyor buna. Pakette ne olacağı şimdilik belli değil ama 1/2 trilyon Dolara kesin gözüyle bakılıyor.

Kurtarma paketleri, kamu harcamalarında artış, faizlerde düşme. Yeter ki deflasyon olmasın, ekonomi daralmasın. Bunların netice verip vermeyeceği ise önümüzdeki aylarda anlaşılacak. Yani kritik yıl 2009.

01-SULEYMAN-SERDAR 15/12/08 23:07 Page 2

Başkan'dan

Serdar Koçtürk
TURKTRADE Yönetim Kurulu Başkanı

2007 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde konut sektöründe başlayan daralma ile ilk sinyallerini veren ekonomik kriz, 2008 yılında insanlık tarihinin yakın geçmişteki en büyük ve en yaygın krizi olarak tarihteki yerini aldı. 2001 yılında dünya ekonomisi çok ciddi bir daralma süreci yaşamış, ancak Çin, Hindistan ve diğer bazı gelişmekte olan ülkelerin lokomotif olduğu hızlı bir büyüme sürecini kısa sürede tekrar yakalamıştı. 2005 ve 2006 yıllarında yaklaşık %5'lik küresel büyümeler dünyadaki emtia ve enerji fiyatlarında ciddi artışlara yol açmış bu artışların kaynakları da zengin bazı ekonomiler için büyük kazançlar sağlamıştı.

Bugün geldiğimiz noktada değişik görüşler olmakla birlikte, 2009 yılında dünyanın büyümesinin hızla gerileyip 2001 oranının dahi altında kalacağı öngörülmektedir. Son beş yıldır ciddi büyümeye odaklanmış, buna göre pozisyon almış ve yatırımlar yapmış birçok sektör için bu gelişmeler tüm planların revize edilmesi ve riskin yönetilmesi zorunluluğunu beraberinde getirmiştir. Yaşanan belirsizlik ve bunun tetiklediği güven bunalımı hem üretim, hem tüketim ayağında ciddi tedirginlik yaratmakta, tüketime odaklı gelişmiş ekonomilerde resesyon riskini arttırmaktadır. Bilhassa büyüme süreçlerinin en fazla desteklediği inşaat, demir-çelik, lojistik, otomotiv, makine gibi sektörler daralma dönemlerinde en fazla etkilenen sektörler olmaktadır.

Son yüzyılda yaşanan tüm ekonomik krizlerde bu sektörlerde ortaya çıkan kapasite kayıpları ve daralmalar daha uzun soluklu olmakta, düzelme süresi de yıllar almaktadır. Ancak bugün gelinen noktada küreselleşen ekonomide tüm oyuncular tedbir alma ve çözüm üretme adına çok ciddi ve koordine hareket etmektedirler. Kısa vadede en büyük sorun çarkların dönmesi için gerekli güven ortamının tesis edilmesi ve likiditenin sağlanmasıdır. Birçok sektörde hammadde ve emtia fiyatlarındaki düşüşler nedeniyle operasyonel sermaye gereksinimi azalmış, bu da sistemde yaşanan finansman darboğazının reel sektöre olan yansımasının etkilerini nispeten azaltmıştır.

Dünya ticaretinde bu dönemde iki olgu kaçınılmaz görünmektedir. Birincisi, dünya ticaretinin reel olarak daralacak olmasıdır, diğeri de, yıllardır büyük yol kat ettiğimiz serbest ticaret ve küresel rekabetin yerini daha korumacı önlemlerin almasıdır. Bunun ilk işaretleri alınmaya başlamış olup birçok ülke kriz ortamında kendi oyuncularını koruma adına ihracat teşviklerini arttırıp ithalata sınırlamalar getirmeye başlamıştır. Tarife dışı engeller de oldukça fazlalaşmıştır ve artarak görülmeye başlanacaktır.

Ülkemizde de bu gelişmeler çerçevesinde bazı tedbirlerin zaman geçirilmeden alınması, reel sektörün üretim ve istihdam kaybının engellenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Derneğimiz, bu çerçevede yaptığı analiz ve çalışmaları ilgili bakanlarımız ile paylaşmakta ve çözüm önerilerini her platformda savunmaktadır.

Kriz süreçlerinde para ve emtia piyasalarında volatilitenin artması, genelde öngörülemeyen psikolojik faktörlerin ön plana çıkması, risklerin yönetimini zorlaştırmakta, kayıpları arttırmaktadır.

TURKTRADE olarak tüm sektörlere yol gösterecek uzman görüşlerinden derlediğimiz "Kriz Sürecinde Risk Yönetimi" başlıklı Durum Dergimizin bu süreçte yararlı olacağına inanıyoruz.

içindekiler

Kapak Resmi:
MAN RAY
Rayograph 1933

8 **Ali Boğa**
DTM İhracat Genel Müdürü
Küresel Krizin Dünya ve Türkiye Ekonomisine Yansımaları ve Sürdürülebilir İhracatın Önemi

16 **M. Rifat Hisarcıklıoğlu**
TOBB Başkanı
"Tedbirde Noksan Eylemeyelim ki, Takdire Takat Edebilelim"

22 **Arzuhan Doğan Yalçındağ**
TÜSİAD Başkanı
Küresel Sarsıntıdan En Az Hasarla Çıkmanın Yolu: İyi Düşünülüp Tartışılmış Bir Yol Haritası

26 **Mehmet Büyükekşi**
TİM Başkanı
Her Kriz Fırsatlarını da İçinde Barındırır

30 **C. Tanıl Küçük**
İSO Başkanı
Dünya Ekonomisindeki Krizin Türkiye'nin Sanayi ve İhracatına Yansımaları

36 **Murat Yalçıntaş**
İTO Başkanı
Firmalar Açısından Dünya Ekonomisindeki Kriz Riskinin Değerlendirilmesi

40 **Prof. Dr. Mithat Melen**
MHP İstanbul Milletvekili
Piyasa Ekonomisi ve Demokrasi

DIŞ TİCARETTE DURUM
Türkiye Dış Ticaret Derneği, ARALIK 2008 Sayı: 66
Sahibi: Türkiye Dış Ticaret Derneği adına Yönetim Kurulu Başkanı Serdar KOÇTÜRK
Editör: Dr. Süleyman GEDİK
Danışma Kurulu: Michel AKAVI – Turhan ALPAN – Hikmet ALTAN - Hakan ATEŞ - Vedat AYDIN - Hakan BULGURLU - Hayrettin ÇAYCI – Metin ERCAN – Turan ERDOĞAN - Murat SİYAHİ
TURKTRADE Yönetim Yeri: Kore Şehitleri Cad. Arçıl Apt. No:45 D. 4 Zincirlikuyu - İSTANBUL
Tel. 0.212 272 69 81-91 Faks: 0.212 275 51 36 www.turktrade.org.tr
e-mail: infoturk@turktrade.org.tr

ICINDEKILER 16/12/08 0:03 Page 2

içindekiler

Prof. Dr. Kerem Alkin
İstanbul Ticaret Üniversitesi Öğretim Üyesi **44**
Ekonominin Güvenliği Sırat Köprüsünden Geçiyor

Dr. Yılmaz Argüden **54**
Kriz ve Risk Yönetimi

Mehmet Öğütçü **58**
"Kızıl Kapitalist", Dünya'nın Yeni Kurtarıcısı Mı?

Yrd. Doç. Dr. Kahraman Arslan
İstanbul Ticaret Üniversitesi Öğretim Üyesi **80**
Risk Yönetimi mi, Kriz Yönetimi mi?

Can Baydarol **90**
Değişim ve Rekabet

Tunçel Gülsoy
TURKTRADE Yönetim Kurulu Üyesi **96**
Koçluk, Eski Bir Kelime, Yeni Bir Kavram

Caner Tunaman
Reckitt Benckiser Dünya Kurucu Ortağı ve Türkiye Başkanı **102**
Kriz Sürecinde Risk Yönetimi ve Diğer Görüşler

Ruhi Engin Özmen
Beykoz Lojistik Meslek Yüksekokulu Mütevelli Heyeti Başkanı **106**
Dünyadaki Ekonomik Kriz ve Lojistik Sektörü

Zehra Eliçin
BCD Eğitim ve Danışmanlık Ltd. **110**
İnovasyon Laboratuarları ve Yaratıcı Çözüm Toplantıları

Kapak Tasarımı ve İllüstrasyonlar: Mert GÜRELİ
Tasarım: Kayra Su ÖZYÖN
Baskı: Uniform Basım ve Turizm Ltd. Şti. : 0212 429 10 00 Faks: 0212 629 06 00

- Bu dergide yer alan imzalı yazılar, yazarların kişisel görüşleri olup Türkiye Dış Ticaret Derneği'ni bağlamaz.
- Bu dergide yayınlanan yazılar "TURKTRADE'in Dış Ticarette Durum Dergisi'nden alınmıştır" ibaresi konulmak şartıyla izinsiz olarak yayınlanabilir.
- Okuyucu mektupları ad, soyad ve açık adres belirterek ve daktilo edilmiş olarak iletilmelidir.
- Dış Ticarette Durum, Türkiye Dış Ticaret Derneği (TURKTRADE) tarafından üç ayda bir yayımlanır.

Küresel Krizin Dünya ve Türkiye Ekonomisine Yansımaları ve Sürdürülebilir İhracatın Önemi

Ali Boğa
DTM İhracat Genel Müdürü

Dünyanın bugün derinden yaşadığı kriz, kısa dönemli bir şok değil, orta ve uzun vadede etkileri hissedilecek bir süreçtir. ABD merkezli bu sürecin başlangıcı ABD bankalarının portföyünde her zaman önemli bir yer tutan ipotekli konut kredileridir.

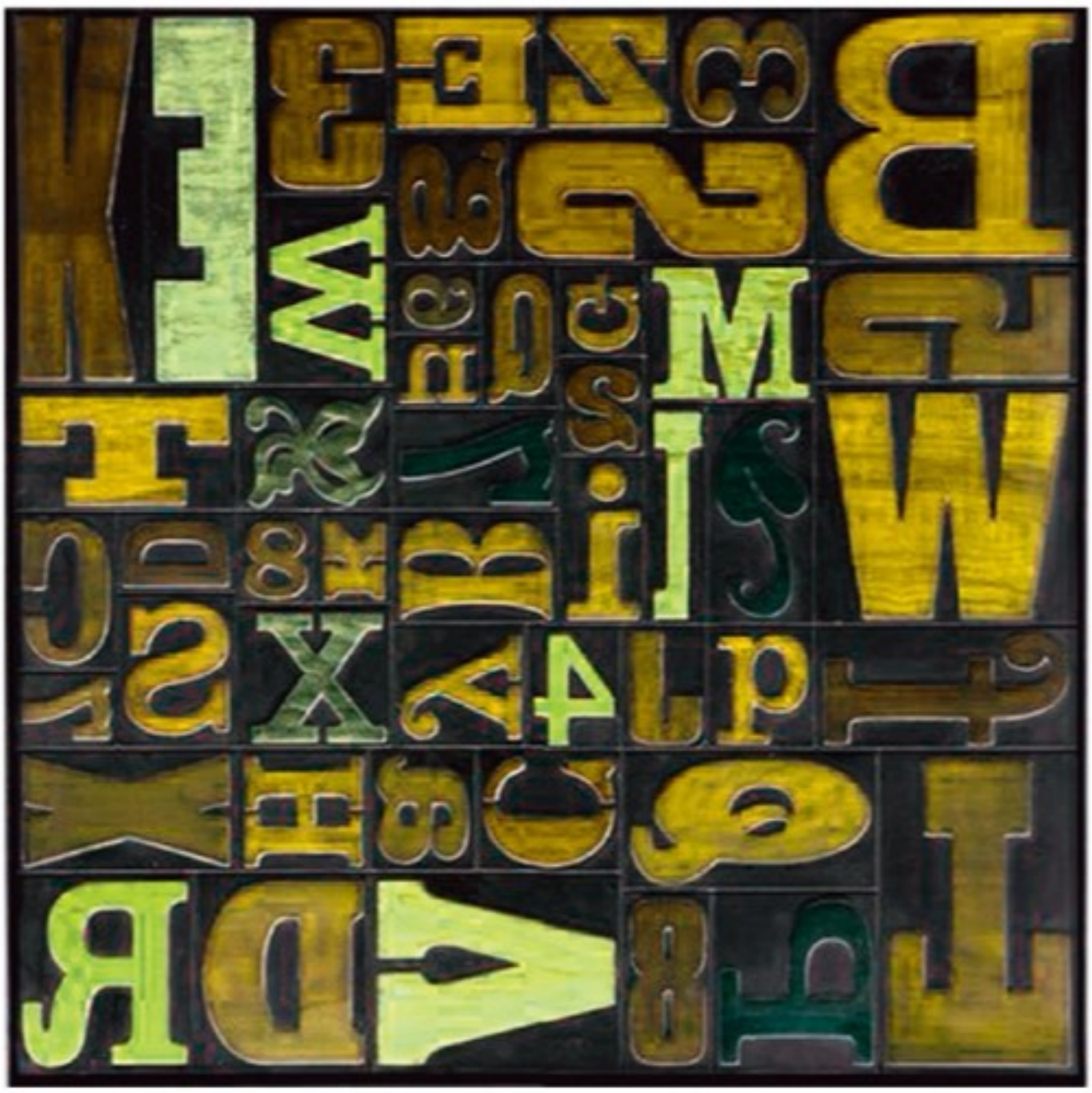
ABD Merkez Bankası (FED) 2000-2001 yılları boyunca devam eden resesyonla mücadele edebilmek amacıyla 2000 yılı sonu itibariyle %6.5'e kadar çıkardığı gösterge faiz oranını indirmeye başlamış, dünya piyasalarına aşırı derecede dolar sürülmesiyle likidite artmış ve doların değeri düşmüştür. Kredi piyasasındaki genişleme ve konut kredisi talebinin yoğunlaşması konut piyasasında da fiyatların aşırı derecede yükselmesine neden olmuştur. ABD'deki toplam konut kredilerinin GSYİH içindeki payı 1997 yılında %44,3 iken, bu oran 2007 yılı itibariyle %74,7'ye ulaşmıştır. ABD'deki konut kredileri risk değerlerine göre 3'e ayrılmaktadır. Prime kredi dilimi

02-ALI BOGA 15/12/08 23:09 Page 2

ile Alternatif A kredi dilimleri faiz ve anapara ödemeleri için tamamına veya bir kısmına devlet garantisi veren kuruluşların garantisi altındaki krediler ve ödeme gücü yüksek bireylerin kullandıkları kredi notu yüksek ve riski düşük konut kredileridir. Eşikaltı kredileri ise sürekli geliri olmayan, geri ödememe riski yüksek kişilere kullandırılan kredilerdir. Krize kaynaklık eden eşikaltı ipotekli konut kredilerinin payı 2003 yılında %4 iken 2007 yılında bu oran %15'e ulaşmıştır.

Tüketimdeki canlanma ile artan enflasyon artışını durdurmak amacıyla FED, faiz oranını 2004 yılının ortalarından itibaren artırmaya başlamıştır. FED'in faiz artırması, değişken faizle kredi kullananların kredi maliyetini arttırmıştır. Eşikaltı kredilerin geri ödemelerinde sorunlar çıkmaya başlamıştır. Durgunluk nedeniyle konutların değerlerinin düşmesi, ikincil piyasadaki menkul kıymetlerin de değerini düşürmüştür. Özellikle konut kredilerinde batıkların artması uluslararası düzeyde borç krizi kaynaklı bir likidite sıkışıklığına yol açmıştır. Portföylerindeki menkulleri nakde dönemeyen, aynı zamanda piyasadan borç bulamayan ve eşikaltı kredilere yatırım yapan fonlar yaşanan likidite sıkışıklığı ile batış sürecine girmişlerdir.

Yaşanan sürecin kredi daralması ve kredi

krizi olarak şekillenmesinden dolayı bu gelişme; fon arzedicilerin isteksiz davranmalarına, yatırımcıların riski düşük araçlara yönelmesine, banka ve sigorta şirketlerine el konulmasına, yatırım bankacılığının ticari banka sistemine entegrasyonuna, tüm ekonomik göstergelerde belirgin bozulmaya ve Merkez Bankalarının piyasalara müdahalelerine ve ortak likidite planı uygulamalarına sebep olmuştur.

Tüm ekonomik verilerin finansal kriz sürecinde olumsuz etkileceneceği şüphesizdir. Her ne kadar ülkelerin ekonomik şartlarına göre farklı yansımaları olacaksa da bu yansımaların istihdamdan enflasyona, faiz oranlarına, dış ticaret ve üretim rakamlarına kadar reel ekonominin her alanında ortaya çıkacağı şimdiden görülmektedir. Tüm bu göstergeleri kapsayıcı mahiyette olan büyüme rakamlarının önümüzdeki döneme ilişkin tahminleri yaşadığımız kriz sürecinin boyutunu göz önüne koymaktadır. Uluslararası Para Fonu (IMF) dünya hâsılası ile AB ve ABD gibi gelişmiş ekonomilerin 2008 yılına ilişkin büyüme tahmini oranlarını 2007 ve 2008 yıllarının değişik dönemlerindeki her açıklamasında aşağıya doğru revize etmiştir. Globalleşme süreciyle birlikte ülkeler arasındaki mal ticareti, hizmet ticareti, dolaylı ve doğruan yatırım ve sermaye hareketleri önündeki sınırlar ortadan kalmaktadır. Dolayısıyla gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin birbirlerinden ayrışması, gelişmiş ülkelerde yaşanan bir krizin gelişmekte olan ekonomilere yansımaması mümkün değildir.

Krizin ülkemiz ekonomisine etkisini 4 ana başlıkta değerlendirmek mümkündür. Bunlar; dış kredi olanaklarının daralması, risk algılamalarında bozulmalar nedeniyle borçlanma maliyetinin artması, yurtiçi bankaların kredi koşullarındaki sıkışma nedeniyle iç talebi frenlemesi, global büyümede gözlenecek yavaşlama-

02-ALI BOGA 15/12/08 23:09 Page 4

Özellikle AB ülkelerine yönelik ihracatımızdaki artış hızı, bu pazarlarda yaşanan durgunluğa ve ithalat talebinde görülecek düşüşlere bağlı olarak yavaşlayacaktır. Nitekim 2007 yılı Ocak-Eylül döneminde AB ülkelerine yönelik ihracatımız genel ihracat artışının üzerinde bir oranla, %25,2 oranında artış göstermesine rağmen, 2008 yılı eş döneminde artış oranı genel ihracat artış oranımız olan %38'in altında, %19,1 ile büyümüştür.

nın dış talepte sınırlı bir büyümeye neden olması şeklinde sıralanabilir.

Küresel krizin etkilerini daha iyi tahlil edebilmek için dünya ekonomisi ve dış ticaretine de kısaca göz atmak yerinde olacaktır.

Dünya mal ihracatı, özellikle küreselleşme hareketlerinin hız kazandığı 90'lı yıllardan itibaren güçlü bir ivme ile artmaktadır. 1993 yılında yaklaşık 3,7 trilyon dolar olan küresel ihracat, 2007 yılı itibarıyla 13,6 trilyon dolara ulaşmış bulunmaktadır.

Küresel ihracatta süreç içerisinde bazı bölgeler ön plana çıkarken, bazıları gerilemektedir. Avrupa, 1970'lerin ortasında küresel ihracatın yaklaşık olarak %50'sini gerçekleştirirken, bu oran 2007 yılı itibarıyla %42 seviyesindedir. Asya ise 1973 yılında yaklaşık %14 paya sahipken, 2007 yılında payını %28'e yükseltmiştir. Kuzey Amerika'nın payında bir düşüş söz konusuyken, Ortadoğu'da petrol fiyatları kaynaklı bir gelişme göze çarpmaktadır. Ülkemiz ihracatında payı artan ülke grupları, sürdürelebilir ihracat artışını teminen uygulamaya koyuğumuz bölge stratejileri ve dünya ithalat trendi paralelinde, Ortadoğu, Afrika ve BDT olmuştur.

Dünya ihracatında büro makine/haberleşme araçları, madencilik, kimyasal ürünler ve otomotivin ağırlıklı sektörler olarak öne çıktığı, demirçelik, tekstil- konfeksiyon ve tarım sektörlerinin payının ise giderek düştüğü görülmektedir. Ülkemiz ihracatının sektörel dağılımına bakarsak, son 3 yılda dünya ile paralel gelişmeler gösteren ve son yıllarda önemli ihracat artışları yakalayan sektörlerimiz arasında otomotiv, kimyasal ürünler, madencilik ürünleri olduğu görülmektedir.

2002 yılında 36 milyar dolar olan ihracatımız, Türkiye'nin son yıllarda ihracatta yaşadığı köklü değişikliklerle dünya ortalamasının çok üzerinde artışlar yakalayarak 2007 yılı sonunda 107,2 milyar dolara yükselmiştir. Küresel rekabetin tüm yoğunluğuyla yaşandığı küresel arenada ihracatın rekor yılları olan son 5 yılda ihracatımızı 3 katına çıkarıp dünya ihracatından aldığı %1,04 pay ile dünyanın en büyük ihracatçı ülkeleri sıralamasında 22. sırada yer almak, üzerinde önemle durulması gereken bir başarı olarak değerlendirilmelidir. 20 yıl önce yıllık bazda ulaştığı ihracatı artık aylık bazda gerçekleştiren ülkemiz, 2002-2007 dönemi itibariyle yakaladığı ortalama %24,4'lük artış oranıyla OECD ülkeleri arasında en hızlı ihracat artışı sağlayan ülke olmuştur. Öte yandan, 2002 yılında sadece 8 ülkeye 1 milyar doların üzerinde ihracat yapılırken bu rakam 2007 yılında 24 ülkeye yükselmiştir. 5 milyar doların üzerinde ihracat yaptığımız ülke sayısı 2002 yılında 1 iken, 2007 yılında 4 olmuştur. İhracatımız son yıllarda yakalamış olduğu ivmeyi 2008 yılının ilk 9 ayında da sürdürmüş ve bir önceki yılın aynı dönemine göre %38 artışla 105,3 milyar dolara ulaşmıştır. İhracatımızın bu noktaya gelmesi için ihracatçılarımızın gayret ve özveri ile çalışmalarına paralel, bizler de üzerimize düşen büyük sorumluluğun bilinci içerisinde hareket ettik. Yola çıkarken hayaline bile kimsenin inanmadığı bu başarı hikâyesi konjonktürel gelişmelere paralel tesadüfi yansımaların sonucu olarak değil, aksine sistemli, proaktif politikaların ve ortaya koyduğumuz dayanışma, diyalog ortamı ve azmin sonucu gerçeğe dönüşmüştür. Bu artış trendinin kalıcı ve sürdürülebilir olması, karşılaşılan sorunlara kalıcı ve uzun süreli çözümler bulunması için çalışmalara da devam edilmektedir.

Yine de belirsizliklerin arttığı, uzun vadeli plan yapmanın zorlaştığı küresel kriz sürecinde dünya piyasalarında yaşanacak bir daralmanın ülkemize etkisi hiç kuşkusuz dış ticarette de görülecektir. Dış talepteki düşüşe bağlı olarak ortaya çıkacak keskin rekabet ve dünya ekonomilerindeki büyüme hızlarının yavaşlaması ihracat artış hızımızı alıştığımız seviyelerden bir miktar geriye düşürecektir.

Özellikle AB ülkelerine yönelik ihracatımızdaki artış hızı, bu pazarlarda yaşanan durgunluğa ve ithalat talebinde görülecek düşüşlere bağlı olarak yavaşlayacaktır. Nitekim 2007 yılı Ocak-Eylül döneminde AB ülkelerine yönelik ihracatımız genel ihracat artışının üzerinde bir oranla, %25,2 oranında artış göstermesine rağ-

men, 2008 yılı eş döneminde artış oranı genel ihracat artış oranımız olan %38'in altında, %19,1 ile büyümüştür. Dolayısıyla 2008 yılı Ocak-Eylül döneminde geçen yılın aynı dönemine göre AB ülkelerinin toplam ihracatımız içindeki payı düşüş göstermiştir. Bir önceki yıl toplam ihracatımızın %56,5'ini AB ülkelerine gerçekleştirirken 2008 yılı ilk dokuz ayı itibariyle bu oran %48,8'e düşmüştür.

Dünyadaki en büyük ekonomi olan ABD, 2006 yılında ihracatımızda 4. sırada yer alırken, 2007 yılında 7. sıraya düşmüş, ithalatımızda ise 5. sırada yer almıştır. ABD ekonomisindeki durgunluk ve Pasifik coğrafyasında artan rekabet nedeniyle Türkiye'nin ABD'ye ihracatı 2005 ve 2006 yıllarında %1 ve %3,1 gibi çok düşük oranlarda arttıktan sonra 2007 yılında %17,6 azalmış, 2008 yılının ilk dokuz ayında ise sadece %3,9 oranında yükselmiştir. Bu verilerden de anlaşılacağı üzere ABD'nin toplam ihracatımız içindeki payı son 5 yıllık periyotta %8'lerden %3'lere kadar düşmüştür.

Ancak, ihracatımızın bölgesel dağılımında yeni açılımların gerçekleştirilmesi, mevcut pazarların daha etkin şekilde değerlendirilmesi ve bölgesel bağımlılığın azaltılması için son yıllarda daha etkin ve proaktif politikalar geliştirilmiş ve başlatılan tanıtım ve pazarlama atağı ile ihracatımızın gelişimine önemli katkılar sağlanmıştır. Özellikle 2002 sonrasındaki dönem, ihracatımızda dünyadaki eğilimler yönünde bir bölgesel dönüşümün yaşandığı bir dönemdir. İhracat ve ithalat pazarlarında yaşanan değişime ve öne çıkacak bölge öngörülerimize paralel olarak 2000 yılında uygulamaya konulan Komşu ve Çevre Ülkeler Stratejisi ve stratejik planımızın neticesinde atılan adımlar da sonuç vermeye başlamış ve ihracatçılarımız yeni pazarlara girme ve kalıcı olma konusunda önemli başarılar kaydetmiştir. Sözkonusu ülke grubuna yönelik yüksek oranlı ihracat artışları, AB ve ABD gibi gelişmiş ülke ekonomilerindeki yavaşlamanın olumsuz etkilerini telafi etmiş, yılın ilk 9 ayı itibariyle toplam ihracatımızın geçen yılın aynı dönemine göre %38 oranında artış gerçekleştirmesine en önemli desteği vermişlerdir. Komşu ve çevre ülkelere yönelik ihracatımız 2002-2007 döneminde %336 oranında artış kaydetmiş, 2000 yılında ihracatımızın %24,8'ini oluşturan söz konusu ülke grubunun 2007 yılı itibarıyla ihracatımızdaki payı %37,4'e, 2008 Ocak-Eylül döneminde ise %41'e yükselmiştir.

Yine sürdürülebilir ihracat artışını teminen uygulamaya konulan diğer bir proaktif projemiz olan Afrika Ülkeleri Stratejisi'nin başladığı 2003 yılında Afrika ülkelerinin ihracatımızdan aldığı pay %4,3 iken 2007 yılında bu oran %5,6'ya, 2008 yılının ilk 9 ayında ise %6,6'ya yükselmiştir.

Tüm bu stratejiler ile ihracatımızın pazar anlamında yaşamış olduğu dönüşüm, küresel düzeyde yavaşlama beklenen bir dönemde dış talep açısından büyük önem arz etmektedir.

1980'den bu yana ekonominin en olumlu göstergesi, büyümenin lokomotif gücü ve üretim-istihdam alanında meydana getirdiği olumlu etkilerle işsizliğin ve yoksulluğun panzehiri olan ihracatımızın küresel krizin getireceği sorunların ötesinde üretimin ithalata bağımlılığı, ihracata ilişkin üretim süreçlerinde rekabet gücüne sekte vuran maliyet kaynaklı sorunlar ve katma değeri yüksek ürünler üretimine geçiş için Ar-Ge, inovasyon, bilişim altyapısının yetersizliği gibi yapısal bazı sorunları da vardır.

Öncelikle, ihracatımıza yeni bir vizyon ve ihracatçılarımıza bir yol haritası oluşturularak ihracata yeni bir ivme kazandırılması ve yapısal sorunlara çözüm bulunması amacıyla bundan 6 yıl önce heyecanla yola çıkılmıştır. "Sürdürülebilir İhracat Artışını Sağlayacak İhracat Yapısını Oluşturmak" genel amacı çerçevesinde 2004-2006 "İhracat Stratejik Planı" hazırlanmış ve birçok proje geliştirilerek hayata geçirilmiştir. 2004-2006 İhracat Stratejik Planı ile oluşturulan vizyon ve benimsenen yol haritası çerçevesinde ihracatçılarımızın göstermiş olduğu üstün performans, 2007-2009 dönemi içerisinde de yeni bir stratejinin belirlenmesi adına bizleri teşvik edici olmuştur. Özellikle uluslararası ticaretin her geçen gün artan çetin ve rekabetçi yapısı dikkate alınarak, "Sürdürülebilir İhracat Artışını Sağlayacak Rekabetçi Yapıyı Geliştirmek",

Ancak, ihracatımızın bölgesel dağılımında yeni açılımların gerçekleştirilmesi, mevcut pazarların daha etkin şekilde değerlendirilmesi ve bölgesel bağımlılığın azaltılması için son yıllarda daha etkin ve proaktif politikalar geliştirilmiş ve başlatılan tanıtım ve pazarlama atağı ile ihracatımızın gelişimine önemli katkılar sağlanmıştır.

02-ALI BOGA 15/12/08 23:10 Page 6

2007-2009 ihracat stratejik planının genel amacı olarak belirlenmiştir. Stratejik planın hazırlanması sürecinde, 2004-2006 İhracat Stratejik Planı'nda olduğu gibi özel sektörümüzün temsilcileri ile yoğun bir çalışma yürütülmüştür. 2007-2009 dönemi stratejimizde temel olarak 3 husus ön plana çıkmaktadır. Her şeyden önce, Ar-Ge ve inovasyona dayalı katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesi, müşteri odaklı, markalı ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi, bu noktada da etkili tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin yapılması öncelikli stratejik amaçlar olarak belirlenmiştir.

İhracatçılarımızın, uluslararası piyasalarda rekabet gücünün artması ve katma değerlerinin yükseltilmesi amacıyla markalaşma çalışmaları desteklenmiş, bu kapsamda dünyanın devlet destekli ilk ve tek markalaşma programı olan

Yine sürdürülebilir ihracat artışını teminen uygulamaya konulan diğer bir proaktif projemiz olan Afrika Ülkeleri Stratejisi'nin başladığı 2003 yılında Afrika ülkelerinin ihracatımızdan aldığı pay %4,3 iken 2007 yılında bu oran %5,6'ya, 2008 yılının ilk 9 ayında ise %6,6'ya yükselmiştir.

02-ALI BOGA 15/12/08 23:10 Page 7

ve sürdürülebilir ihracat artışının diğer bir önemli enstrümanı olan Turquality programı uygulamaya konulmuştur. Olumlu Türk malı imajı için "Türk" ve "Kalite" konseptlerini bir araya getiren bir yaklaşım ve bu yaklaşımın somutlaştığı bir logo olarak "Turquality" geliştirilmiştir. Turquality Türkiye'nin bir markası olarak, Türkiye'nin ürün ve hizmet kalitesinde farklılaşmasının sembolü olan logosu ile birlikte, bir kalite, güven ve hizmet simgesi ve referansı olarak global kapsamda tescil edilmiştir.

Bir diğer proaktif projemiz ve sürüdürülebilir ihracat artışımız için önemli bir enstrüman olan Kümelenme yaklaşımı ile devlet kurumlarının, şirketlerin, üniversitelerin, eğitim ve araştırma merkezlerinin, sivil toplum örgütlerinin işbirliğini gerçekleştirip bu sıkıntılı süreci firmalarımız adına bir fırsata dönüştürmeyi ümit ediyoruz. Kümelenme Projesi ile başta KOBİ'ler olmak üzere firmalarımız arasındaki işbirliği imkânlarının geliştirilmesi, yenilikçilik faaliyetlerinin geliştirilmesi, yabancı sermayenin çekilmesi, ölçek ekonomilerinin yaratılması, nihai olarak bölgesel ve ulusal düzeyde rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlayacak altyapının oluşturulmasına yönelik politikanın ortaya konması hedeflenmektedir.

En büyük sorunlarından biri özkaynaklarının yetersizliği ve finansman sorunları olan KOBİ'lerin güçlendirilmesi, değişen koşullara hızla adapte olabilmesi, uluslararası pazarlarda rekabet olanak ve finansman düzeylerinin artırılmasına destek sağlayacak teşvik mekanizmaları, Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından 1995 yılından bu yana uluslararası taahhütlerimize uygun olarak yürürlüğe konulmuştur. 31,3 milyar dolar olduğu 2001 yılında ihracatımızın desteklenmesi için Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu'na (DFİF) aktarılan kaynağın 149,3 milyon dolar ve toplam tahsisat/ihracat miktarı oranının %0,48 olduğu dikkate alındığında, ihracatımızın 107,2 milyar dolara yükseldiği 2007 yılında toplam tahsisat/ihracat miktarı oranının % 0,29'e gerilediği görülmektedir. Küresel krizin etkileri de dikkate alındığında, ihracatımızın son yıllardaki artış trendini koruyabilmesi için DFİF'e bütçeden gerçekleştirilen ihracatın %1'i kadar kaynak tahsis edilmesinin finasman imkânları daralan ihracatımızın yakaladığı artış oranlarının kalıcı ve istikrarlı, başka bir deyişle "sürdürülebilir" hale getirilebilmesi bakımından zorunlu olduğu düşünülmektedir.

Bu riskin en aza indirilmesi; ihracat ve ithalat pazarlarında yaşanan değişime ve öne çıkacak bölge öngörülerimize paralel olarak uygulamaya konulan bölge ve ülke stratejilerinin yeni pazarlara girme ve kalıcı olma konusundaki enstrümanlarının daha yoğun biçimde kullanılması, DFİF ve Eximbank kaynaklarının artırılması suretiyle mümkün olabilecektir.

Diğer taraftan yurt dışı kaynaklardan temin edilen kredi imkânlarının azalması hem cari açığın dengeleyici bir kaleminde gerilemeye sebep olacak, hem de yatırım olanaklarını kısıtlayacaktır. Geleneksel piyasaların daraldığı bir ortamda, ihracatçıların yeni pazarlara girmelerini sağlamak ve vadeli satış olanaklarını artırabilmek amacıyla ihracat kredi sigortası imkânlarının geliştirilmesi, katma değer performansı konusunda diğer sektörlerin önünde yer alan ve ihracat artışı genel ihracat artış hızımızdan daha yüksek olan yatırım mallarının ihracatında Eximbank'ın sağladığı kredilerin artırılması ve bu amaçla Eximbank kaynaklarının güçlendirilmesi gerekmekte olup, ilgili kurumlarca bu konuda çalışmalar başlatılmış bulunmaktadır.

Küresel kriz süreci yatırım, üretim, büyüme ve mal ve hizmet ticaretinde yaşanacak ciddi daralmanın her ülkede hissedileceği bir süreç olacaktır. Küresel düzeyde ekonomik faaliyette beklenen yavaşlamanın özellikle gelişmiş ülkelerdeki ithalat talebinde azalışa yol açması, Türkiye'nin ihracat performansı açısından bir risk unsuru oluşturmaktadır. Bu riskin en aza indirilmesi; ihracat ve ithalat pazarlarında yaşanan değişime ve öne çıkacak bölge öngörülerimize paralel olarak uygulamaya konulan bölge ve ülke stratejilerinin yeni pazarlara girme ve kalıcı olma konusundaki enstrümanlarının daha yoğun biçimde kullanılması, DFİF ve Eximbank kaynaklarının artırılması suretiyle mümkün olabilecektir. Bu önlemler kriz sürecini fırsata dönüştürmede ve büyümenin lokomotif gücü olan ihracatta yakaladığımız artışın sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulmasında gerekli olan sistemli, proaktif ve elzem politikalardır.

06-UMUT ORAN 16/7/08 16:48 Page 4

Güçlüyüz...

Zorlu Tekstil Grubu, global standartlarda üretim kabiliyeti ve rekabet gücü yüksek 17 üretim ve pazarlama şirketiyle, 100'ü aşkın ülkede faaliyet gösteriyor. Sürekli büyüyen dış ticaret hacmiyle her gün daha da güçleniyor. Taç, Linens, Korteks, Sisley Casa, Benetton markaları ile dünyanın her köşesine ulaşarak ülke ekonomisine katkıda bulunuyor.

ZORLU

www.zorlu.com

ZORLU
TEKSTİL GRUBU

03-RIFAT RISAR 15/12/08 23:10 Page 1

"Tedbirde Noksan Eylemeyelim ki, Takdire Takat Edebilelim"

M. Rifat Hisarcıklıoğlu
TOBB Başkanı

03-RIFAT RISAR 15/12/08 23:11 Page 2

ABD'den Avrupa'ya geçmesi 1 yıl süren bu kriz, şimdi daha da hızlı bir şekilde, doğuya doğru ilerlemekte ve mali sektörden reel sektöre geçmektedir. Ancak dünyayı saran bu yangın, daha Türkiye'ye gelmemiştir. Hissettiğimiz yangının ateşi değil, şimdilik sıcaklığıdır.

Batı piyasalarında banka bilânçolarında krize neden olan hasarı kontrol etmek için tedbirler alınmakta olup, şimdi sıra krizin bilânçolarda neden olduğu hasara ilişkin tedbir almaya gelmiştir. Bundan sonraki dönemde borçların yeniden yapılandırmasına yönelik adımları sık sık duyacağız.

Bugün karşımızda yeni bir dünya, yeni bir rekabet haritası şekillenirken, büyümenin asıl dinamosu olan sanayicilerimiz, ihracatçılarımız, üreticimiz, müteşebbisimiz çeşitli sıkıntılar yaşamaktadırlar. Bu yeni ekonomik ortam, yeni politikaların uygulanmasını zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla belirsizliği dağıtacak ve dinamizmimizi, enerjimizi doğru yerlere kanalize edecek bir stratejiye, yol haritasına ve vizyona ihtiyacımız her zamankinden daha fazla hale gelmiştir. Vizyonu hayata aktaracak, bir oyun planına dönüştürerek hepimize yol gösterecek olan, hükümetimizin bugünden belirleyeceği kurallardır, kurumsal adımlardır. Zira biz görmezden gelsek de, göz ardı etsek de, problemler bizi unutmamaktadır. Küresel krizin en az 1,5 yıl dünya çapında etkili olması beklenmektedir. Yapılması gereken, yapısal bir tedbir çerçevesi üzerinde düşünmektir. O halde önceliğimiz, büyümedeki kan kaybını en aza indirebilmektedir. Ekonomideki daralma, ülkemizin üretim kapasitesinin küçülmesi demektir. Ülkemizin üretim kapasitesinin küçülmesiyse, küresel ekonomi yeniden canlandığında, yarışa daha geriden başlamak demektir.

Krizi Türkiye'ye taşıyacak temel kanal, banka ve şirket bilânçolarıdır. Mevcut durumda Türkiye bankalarında herhangi bir yapısal bozukluk olmaması, yaşadığımız krizi 2001'dekinden ayıran en önemli özelliktir. Ancak bu durum bankaların dışarıdan temin edeceği fonlarda yaşanacak azalmanın önüne geçemeyeceği için, sendikasyon kredilerinde ve döviz cinsinden borçlanmada zorluklar kaçınılmazdır. Türkiye'nin krizden etkilenme mekanizmasındaki ilk adım bankaların bilânço küçülmesi bi-

çiminde olacaktır.

Küresel krizin kredi kanallarını tıkamasının, hem ticareti hem de tüketici davranışlarını son derece olumsuz etkileyeceğini görüyoruz. Bu yüzden son çeyrek yüzyılda belki de ilk defa küresel dış ticaret hacminde artış olmayabilir. Bu durum Baltık Kuru Yük Endeksindeki çarpıcı düşüşten gözlenebilmektedir. Endeks Mayıs 2008'den Kasım 2008'e kadar yüzde 93 oranında değer kaybetti. Böylece 1999 yılından beri en düşük endeks değerine ulaştık. Kısaca azalan küresel likidite, hem küresel taşımacılığı, hem de küresel ticareti vurmaktadır.

Ülkemizdeyse döviz kurlarındaki yükselişe bağlı olarak beklenen ihracat artışı, kura bağlı maliyet artışından dolayı gerçekleşmeyebilir. Ayrıca Türkiye'nin en büyük ticaret ortağı olan AB ekonomilerinin 2008 ve 2009 yıllarında küçülmesi beklenmektedir. Türkiye'nin ihraç ettiği başlıca ürünlerin fiyatlarındaki ve talebindeki düşüş eğilimi de ihracat performansımızı olumsuz etkileyecektir. AB'nin ihracattaki payı-

Ekonomideki daralma, ülkemizin üretim kapasitesinin küçülmesi demektir. Ülkemizin üretim kapasitesinin küçülmesiyse, küresel ekonomi yeniden canlandığında, yarışa daha geriden başlamak demektir.

nın son 3 yılda yüzde 56'dan 48'e, OECD ülkelerinin payınınsa yüzde 60'dan 53'e düşmesi bunu göstermektedir.

Öte yandan, özellikle Avrupa ülkelerinde zorlaşan ve pahalılaşan kredi imkânları sonucunda yükselen stok tutma maliyetleri karşısında Avrupa pazarına yakınlığımız, Avrupa'daki alıcıların ülkemizi daha fazla tercih etmeleri de mümkündür. Tarım ve Tekstil-Konfeksiyon sektörlerimizde yeniden canlanma umudu belirmiştir. Ama bu fırsatı değerlendirebilmek için yapmamız gereken ev ödevlerimiz bulunuyor. Üretim ve ihracat maliyetinin azaltılması, reel sektörün üzerindeki yüklerin indirilmesi, girdi maliyetlerinin makul seviyelere çekilmesi öncelikli hedeflerimiz olmalıdır. Bir taraftan başarıyla sürdürülen mali disipline devam edilirken, yapısal reformların da tamamlanması, ihracatçılarımızın rekabet gücünü artıracaktır.

Türkiye'nin önümüzdeki dönemde odaklanması gereken bir konu da, dış kaynak teminidir. Bu kapsamda ilk desteklenmesi gerekenlerde üretici ihracatçılarımızdır. Zira şirketlerin dışarıdan aldıkları doğrudan yabancı yatırım sermayesi azalacak, yabancı bankalardan alınan kredilerin çevrilmesinde problemler ortaya çıkacaktır. Bu ise şirket bilançolarını küçültecektir. Büyük şirketlerin tedarik zinciri hasar aldığında, zincirdeki KOBİ'ler üzerinde ikincil etkiler ortaya çıkacaktır. Böylelikle ilk etki kanalı, ikinciye taşınmakta, ticari kredilerde daralma ve nihayetinde satışlarda ve iç piyasada düşüş ortaya çıkmaktadır.

Peki, neler yapılmalı diye baktığımızda, proaktif, yani inisiyatifi ele alan ve ileride gerçekleşebilecek olumsuz etkileri baştan sınırlamaya yönelik bir tutum takınmanın yararına inanmaktayım. İçinde bulunulan günlerde, proaktif olmak ile yavaşlamayı geciktirecek önlemler almak eşdeğerdir. Her bir bakanlığımızın tek tek krize karşı önlemler düşünmesi ve uygulaması yeterli değildir. Tüm bu adımların, daha

03-RIFAT RISAR 15/12/08 23:11 Page 4

büyük bir planın parçası şeklinde ve koordineli olarak atılmasına ihtiyaç vardır. Hepsinden önemlisi de, yeni adımlar atılırken, geçmişte büyük bedeller ödeyerek sağladığımız, mali disiplin çerçevesi zarar görmemelidir.

Büyümenin yavaşlayacağının kesin olduğu yeni dönem de mikro reformlar dünden daha önemli hale geldi. Büyümenin lokomotifi özel sektör olduğuna göre, özel sektörün yüklerinin hafifletilmesi aslında krizin olumsuz etkilerine karşı doğrudan tedbirler almak anlamına geliyor.

Eximbank'ın kaynaklarını artırmanın yanı sıra, kredi garanti fonunun ihracata yönelik kapasitesinin güçlendirilmesi, bankaların zorunlu karşılık oranlarının ciddi bir şekilde düşürülerek kredi imkânlarının genişletilmesi, sanayici ve ihracatçı şirketlerimizin yurtdışından bulacağı kredilere kamu garantisi verilmesi, Merkez Bankası nezdinde tutulan kredi mektuplu döviz mevduat hesaplarının ve karşılığında bulundurulan döviz rezervlerinin Ziraat Bankası'na aktarılmak suretiyle bankacılık sistemine eklenmesi ve bu suretle günün ihtiyaçları doğrultusunda devreye sokulmasını sağlanabilir.

Tarım ve Tekstil-Konfeksiyon sektörlerimizde yeniden canlanma umudu belirmiştir. Ama bu fırsatı değerlendirebilmek için yapmamız gereken ev ödevlerimiz bulunuyor. Üretim ve ihracat maliyetinin azaltılması, reel sektörün üzerindeki yüklerin indirilmesi, girdi maliyetlerinin makul seviyelere çekilmesi öncelikli hedeflerimiz olmalıdır.

Böylece bir yandan ülkenin üretim kapasitesi korunurken, öte yandan bu üretim kapasitesi üzerine yeni yatırımlar yapılabilir.

Öte taraftan yurtiçinde kitlesel bir eğitim seferberliğiyle geniş kitlelere bilgisayar ve yabancı dil eğitimi verilebilir ve bu insanların iş bulma potansiyelleri artırılabilir. İşsizlik Sigortası Fonu eğitim kurumlarına destek olunmasında dikkate değer bir kaynak oluşturmaktadır. Atatürk'ün başlattığı okuma yazma seferberliği gibi, bugün de milyonlarımızı, çağın gerektirdiği becerilerle donatacak, nitelikli kılacak, bir eğitim seferberliğine derhal başlama zamanıdır.

Sanayimizi geliştirmenin, ihracattaki artışa devam etmenin ve sanayimiz ile ihracatımızı ithalata bağımlı olmaktan kurtarmanın yolu, kolaycı çözümler ve popülist söylemlerden değil, yapısal reformları tamamlayarak, ülkemizdeki iş ve yatırım ortamını iyileştirmekten ve girdi maliyetlerini dünya standartlarına çekmekten geçmektedir.

Yukarıda anılanlarla eş zamanlı olarak, dünya finansal sistemi ile yeni fon akım kanallarının inşa edilmesi, mevcut kanalların devre dışı kaldığı gözleminden hareketle öne çıkan bir ihtiyaçtır. Örneğin, Körfez sermayesi için gelir ortaklığı ve katılım bonolarına dayalı bir mekanizma üzerinde çalışmaya başlanmasında fayda görüyorum.

2009 kamu bütçesi ile ülkemizde bir ilk olan ve geleceğe dönük önemli bir çerçeve sağlayan Orta Vadeli Program, krizin etkileri dikkate alınarak yeniden şekillendirilmelidir. Ayrıca kamu harcamalarının, bütçe açığını artırmayacak şekilde, öncelik sırasına sokulmasına, böylelikle kamu harcamalarının veriminin ve etkisinin artırılmasına ihtiyaç vardır.

Ekonominin yapısal gerçekleri ile tutarlı bir geçiş dönemi stratejisinin oluşturulmasında, mali disiplini korumanın önemi daha da artmıştır. Bu çerçevede kamu harcamaları önceliklendirilmeli, kurallı bir maliye politikası ve çok yıllık bütçe perspektifi uygulanmalı, mali saydamlık zedelenmemelidir. Son yıllardaki mali disiplininin borçlanma oranlarını düşürmüş olması, krizden kaynaklanan veya kaynaklanabilecek sorunlarımızın çözümü için bize geniş bir hareket alanı sunmaktadır. Önümüzdeki dönemde bu hareket alanını krizden en az etkilenmeye yönelik olarak kullanmalıyız.

Ülkemizin, yaklaşık 6,5 yıldır süren büyümeye yeniden ivme kazandırmak ve büyümenin bereketini artırmak için, yeni bir çıpaya, yeni bir hikâyeye ve yeni bir büyüme stratejisine ihtiyacı vardır. Sanayimizi geliştirmenin, ihracattaki artışa devam etmenin ve sanayimiz ile ihracatımızı ithalata bağımlı olmaktan kurtarmanın yolu, kolaycı çözümler ve popülist söylemlerden değil, yapısal reformları tamamlayarak, ülkemizdeki iş ve yatırım ortamını iyileştirmekten ve girdi maliyetlerini dünya standartlarına çekmekten geçmektedir. Zira ekonominin sağlıklı büyümeye devam etmesi, ancak ihracat artışıyla mümkündür.

İşte bu yüzden de Türk iş âlemi olarak, mali disiplini korumanın ve yapısal reformlara devam edilmesinin gerekli olduğunu savunuyoruz. Türkiye'nin bugün yapması gereken, reel sektöre ağırlık vererek, üretim ve ihracatı milli mesele olarak algılamak ve desteklemektir.

yaşar dış ticaret a.ş.

Güçlü uluslararası iş ortakları,
özgün hammade portföyü ve
yurt çapında stoktan teslim olanaklarıyla;
yurtiçinde yem ve plastik sanayilerimizin,
yurtdışında gıda distribütörlerinin
hizmetindedir.

ADM Grain

BOREALIS
SHAPING *the* FUTURE *with* PLASTICS

Gazi Osman Paşa Bulvarı No. 10/1 Batı İşhanı Kat. 3-4-5 / 35210 / İZMİR
Tel.: +90 232 489 01 21 - Fax: +90 232 446 00 94
web: www.yasardis.com.tr - e-mail: info@yasardis.com.tr

Yaşar

Küresel Sarsıntıdan En Az Hasarla Çıkmanın Yolu: İyi Düşünülüp Tartışılmış Bir Yol Haritası

Arzuhan Doğan Yalçındağ
TÜSİAD Başkanı

Dünya ekonomisi, Amerika'da yaşanan yüksek riskli aşırı borçlanma nedeniyle uluslararası mali sistemi ciddi şekilde sarsan bir krizle karşı karşıya kaldı. Krizin Amerika'dan sonra Avrupa Birliği'ne de sıçraması sonucunda ortaya çıkan derin depresyon olasılığı, önce Amerika yönetimini, sonra Avrupa Birliği'ni olağanüstü önlemler almaya yönlendirdi. Kriz, devletlerin ekonomik koordinasyona olan ihtiyacı göstermesinin yanı sıra yeni küresel mekanizmaların oluşturulmasına yönelik tartışmaları da berabe-

04-ARZUHAN 15/12/08 23:16 Page 2

rinde getirdi.

Küresel krize karşı önlem alınırken, otoriteler, topluma ve piyasalara güven verme konusunda güçlük yaşadı. Güven unsuru, bu tür zor dönemleri aşmak için en önemli unsurdur. Ülkemizde ise güven duygusunu artıracak olan, küresel krizin boyutları ve Türkiye'nin riskleriyle ilgili ciddi bir farkındalık içinde olunduğunun gösterilmesidir. Hangi durumda ne yapılacağına ilişkin, geniş bir istişare ve ayrıntılı bir ön hazırlık içinde olunduğunu ortaya koyabilmektir. Devir devletin, özel sektörün bir arada olma devridir.

TÜSİAD, küresel kriz tehdidini en aza indirgeme konusundaki önerilerini her fırsatta dile getirmektedir. Bu kapsamda, öncelikle, IMF ile anlaşılması ve güçlü bir işbirliği sağlanması, elde edilen makro istikrarın sürdürülmesi için önemli bir destek olacaktır. Bununla birlikte, AB ile müzakerelerin bir an önce gerçekçi bir yol haritası ile ortaya konulması gerekmektedir. Türkiye, yarım bıraktığı mikro reform sürecini, artık bu yol haritası çerçevesinde oluşturmalı ve takip etmelidir.

Bugün Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye bugüne kadar hiç olmadığı ölçüde ihtiyacı bulunmaktadır. Gürcistan, Kafkasya ve Ortadoğu'daki son gelişmeler, Türkiye'nin bölgedeki stratejik önemini teyit etmektedir. Avrupa Birliği'nin küresel plandaki etkinliği, bütünlüğü ve güvenliği açısından Türkiye'nin vazgeçilmez bir unsur olduğu bir kez daha ortaya çıkmıştır. Bizim için ise Avrupa Birliği süreci gelişme ve refah artışı açısından bir mihenk taşı olmaya devam etmektedir. Bu bağlamda, AB sürecine yeni bir ivme kazandırılması ve sürecin güçlü bir siyasi irade ile sürdürülmesi önem taşımaktadır.

Türkiye 2001 krizinden sonra bankacılık sistemini güçlendirmiştir. Bankacılık sistemimiz bugün eskisine göre dış şoklara daha dayanıklıdır. Dolayısı ile küresel krizin bankacılık sektörü kanalıyla ülkemize sirayeti muhtemelen sınırlı olacaktır. Buna karşılık, Türkiye ekonomisi bir süredir yavaşlama içindedir. Mevcut politikalarla büyüme süreci, yapısal bir sınıra gelip dayanmıştır. Bu çerçevede, sanayide daha yüksek katma değer, yani daha yüksek gelir ve daha yüksek istihdam yaratacak yapısal bir dönüşüm sağlamak önem taşımaktadır. Bu kapsamda, Türkiye yeni bir sanayi stratejisine her zamankinden daha fazla ihtiyaç duymaktadır.

Küresel sarsıntıdan en az hasarla çıkmanın yolu iyi düşünülüp tartışılmış bir yol haritasına sahip olmaktır. IMF destekli yeni bir uyum programı, Avrupa Birliği Uyumu'nu sağlamlaştıracak ulusal programın resmiyet kazanması ve yeni bir sanayi stratejisi, öncelikle Türki-

Kriz, devletlerin ekonomik koordinasyona olan ihtiyacı göstermesinin yanı sıra yeni küresel mekanizmaların oluşturulmasına yönelik tartışmaları da beraberinde getirdi.

2009 yılı milli gelir artışımızı %2'nin altına düşürmemeye, enflasyonumuzu da %12'lerde tutmaya gayret etmemiz lazım. Bu hedefleri gerçekleştirmek için, para ve bütçe politikaları bileşimindeki dengeyi ve istikrarı sürdürmemiz gerekir.

ye'nin mukavemetini artıracak, sonra da süreçten kazançlı çıkmasının temellerini oluşturacaktır. Bir yandan her türlü şoka hazırlıklı olmak, bir yandan da hiçbir şoka maruz kalmayacak gibi ülkenin sürdürülebilir büyüme çizgisini koruyacak yapısal değişimi gerçekleştirmek, bu dönemin vazgeçilmez yönetim anlayışı olmalıdır. Bu çerçevede, sadece bugünün sorunlarını çözmeye değil, geleceğe yatırım yapmaya da odaklanmak gerekmektedir.

Öncelikle unutmamalıyız ki, krizin Türkiye'ye yansımalarını sınırlamak için kararlı, hızlı, tutarlı ve bütüncül bir şekilde hareket etmemiz gerekir. 2009 yılı milli gelir artışımızı %2'nin altına düşürmemeye, enflasyonumuzu da %12'lerde tutmaya gayret etmemiz lazım. Bu hedefleri gerçekleştirmek için, para ve bütçe politikaları bileşimindeki dengeyi ve istikrarı sürdürmemiz gerekir. Unutmamalıyız ki ülke olarak hafızamızda aşırı bütçe açıkları ve yüksek enflasyon konuları hala taze. Yurt dışından kaynak girişi azalınca, yurt içinde yatırım, üretim ve ticaret hacmi azalacaktır. Piyasalar küçülünce de, büyüme ve refah düşecek, işsizlik artacaktır. Dolayısıyla ekonomimizin daralmaması için, dış kaynak girişinin olabildiğince yüksek tutulması elzemdir. Bu çerçevede IMF ile döviz arzını artırabilmek ve döviz piyasalarında istikrarı sağlamak amacıyla bir anlaşma yaparak, yurtdışında mali piyasalardan bu yıl temin edemeyeceğimiz eksik meblağı, telafi etmeliyiz. IMF'den kullanılacak kaynağı doğru kanallarla, suni bir banka reel sektör ayrımına meydan vermeden üretimi, dolayısıyla büyümeyi ve istihdamı destekleyecek şekilde ekonomiye kazandırmalıyız.

Unutulmamalıdır ki, mevcut kriz, uzun dönemli büyümenin temellerini değiştirmeyecek, rekabet gücü her zaman büyümenin ve refahın temel unsuru olmaya devam edecektir.

04-ARZUHAN 15/12/08 23:17 Page 4

BİZ BUNU HEP YAPIYORUZ.

Geçtiğimiz yılla birlikte,
dayanıklı tüketim malları sektöründe
8 yıl üst üste ihracat birincisi olduk.
Sadece 13 yılda, dünyaya yalnızca ürün değil,
teknoloji de ihraç eder hale geldik.
Bu; insanımızın, teknolojimizin,
Türkiye'mizin başarısıdır.

Seneye de bu ilanın aynısını çıkabilmek için,
dünyanın 100'ü aşkın ülkesine
"Teknolojinin Türkçesi"ni sunmaya devam ediyoruz.
Teknolojimizle bir dünya devi olarak,
durmadan çalışıyoruz, durmadan üretiyoruz.

VESTEL
teknolojinin türkçesi

ZORLU

Her Kriz Fırsatlarını da İçinde Barındırır

Mehmet Büyükekşi
TİM Başkanı

2009 yılının oldukça zorlu geçeceğini tahmin ediyoruz. Küresel ekonomilerin resesyondan ne zaman çıkacakları şimdilik belirsiz, ancak ihracat artış hızımızın düşeceğini öngörüyoruz.

Dünya ekonomileri ciddi bir finansal krizin eşiğinden geçiyor. ABD'de düşük gelirli kişilere verilen konut kredilerinden başlayan kriz, dünyada son dönemde yaşanan likidite bolluğunun oluşturduğu balonu yerle bir etti. Bunun sonucunda oluşan güven krizi, dünyanın çeşitli yerlerindeki çok sayıda önemli ve büyük finansal kurumların bat-

05-MEHMET BUYUKEKSI 15/12/08 23:20 Page 2

masına, kimilerinin de el değiştirmesine neden oldu.

Açıklanan tüm önlem paketlerine rağmen hala bankalar arasında ciddi anlamda güven eksikliği yaşandığını görüyoruz. Bu durum da, ne yazık ki tüm dünyada reel sektöre yansımaya başlayarak tüm dünya ekonomilerini resesyona soktu.

Küresel kriz dünyada olduğu gibi Türkiye'de de etkisini gösterdi. Bunu istatistiklerden gözlemlemek de mümkün. Zira 32 aydan sonra ilk kez Ekim ayında ihracatımız aylık bazda bir gerileme yaşadı.

Bölgesel olarak ihracatımıza baktığımız zaman yaşanan kriz sonrasında AB ülkelerindeki yaşanan resesyon, bu bölgeye olan ihracatımızı olumsuz yönde etkiledi.

Tüm bu gelişmelere rağmen içinde bulunduğumuz yıl için bir ihracat revizyonu söz konusu değil. 2008 sonu ihracatımız için 125 milyar doları hedeflemiştik. Ancak bu yıl bu miktarın da üzerine çıkarak, seneyi 130 milyar doların üzerinde bir ihracat rakamıyla bitireceğimize inanıyoruz.

Türkiye'nin kriz ortamından olabildiğince az etkilenmesi için tüm reel sektörümüzün kredi imkânlarının kesilmemesi, kesilmek bir yana daha da güçlendirilmesi gerekiyor. Biz bu konunun önemine her platformda dikkat çekiyoruz.

Buna rağmen 2009 yılının oldukça zorlu geçeceğini tahmin ediyoruz. Küresel ekonomilerin resesyondan ne zaman çıkacakları şimdilik belirsiz, ancak ihracat artış hızımızın düşeceğini öngörüyoruz.

Türkiye'nin kriz ortamından olabildiğince az etkilenmesi için tüm reel sektörümüzün kredi imkânlarının kesilmemesi, kesilmek bir yana daha da güçlendirilmesi gerekiyor. Biz bu konunun önemine her platformda dikkat çekiyoruz.

İlk etapta ihracatçılarımız için Eximbank'a ek kaynak aktarılarak sermaye yapısının güçlendirilmesi ve firmaların Eximbank'tan kullandığı kredilerin limitlerinin yükseltilmesi son derece önemlidir.

Ayrıca Destekleme Fiyat İstikrar Fonu'na (DFİF), bütçeden toplam yıllık ihracatın yüzde 1'i oranında kaynak aktarılması da olumlu olacaktır.

Önümüzdeki belirli bir dönemde işçi çıkarmayan işletmelerin sosyal güvenlik primi ve muhtasar ödemelerinin belirli bir dönem ertelenmesi, enerji fiyatlarına, ekonomi normale dönene kadar, yeni zam yapılmaması ve sanayicilere enerji faturalarının ödenmesinde geçici kolaylıklar sağlanması sanayicilerimize az da olsa nefes aldıracak önlemler olarak sayılabilir.

İhracatçılarımızın bu krizin etkilerini daha da azaltmak amacıyla yapmaları gereken işlerin başında ihracatta pazar çeşitliliğine gitmeleri gelmektedir. Türkiye'nin ihracatında AB'nin payı bu ülkelerde yaşanan resesyon nedeniyle azalmaktadır. Bu amaçla dış ticaret bağlantılarımızı komşu- çevre ülkeler ile Afrika pazarına doğru genişletmemiz gerekmektedir.

Biz ihracatçılar olarak şuna inanıyoruz: eğer krizin olumsuz etkilerine odaklanmak yerine, bir an önce hızlı adımlarla önlemler alarak enerjimizi yeni pazarlar keşfetmeye yöneltebilirsek bu krizden avantajlı bir şekilde çıkabiliriz.

Biz ihracatçılar olarak şuna inanıyoruz: eğer krizin olumsuz etkilerine odaklanmak yerine, bir an önce hızlı adımlarla önlemler alarak enerjimizi yeni pazarlar keşfetmeye yöneltebilirsek bu krizden avantajlı bir şekilde çıkabiliriz. Ancak her şeyden önce başta ihracatçılarımızın finansman problemleri olmak üzere ülkemizde tüm reel sektör firmalarının yaşadıkları sıkıntıların ortak diyalog ortamıyla giderilmesi, krizi atlatma yolunda bize büyük bir motivasyon sağlayacaktır. D

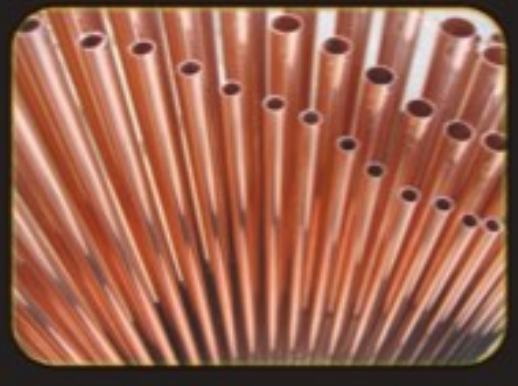

EXCELLENCE IN FABRICATING COPPER

sarkuysan

sks™

Certificate ISO/TS 16949 by BVQI

OUR PRODUCTS

K - Q TSE-ISO-EN 9000

- **WIRE ROD** ..... ETP Ø 8,00 - 11,00 - 16,00 mm
  Ø 8,00 mm OF
- **SINGLE WIRE** ..... Bare, Tin and Nickel Plated
  Ø 0,05 mm min.
- **MULTI WIRE & BUNCHED WIRE** ..... Bare, Tin and Nickel Plated
  Multi Wire, Bunched Wire & Special Stranded Wire
- **BRADING BOBINS** ..... Bare, Tin and Nickel Plated
  Bunched Wire
- **FLAT WIRE & PROFILE** ..... Thickness: 1.00 - 12.00 mm
  Widht: 4.00 - 30.00 mm
  Cross-section: 150 mm^2 max
- **DHP COPPER TUBE** ..... LWC, Pancake & Straight Length
  Ø 6 - 30 mm 1/4" - 1 3/16"

  Inner grooved:
  LWC, Cu-DHP
  Ø 6.35 - 9,52 mm 1/4" - 3/8"

  Outside grooved:
  Straight, Cu-DHP
  Ø 15 - 25,4 mm 5/8" - 1"
- **ETP COPPER BUS BAR** ..... 25x3 - 140x10 mm
- **COPPER ROD & BAR** ..... ETP Ø 10,00-30,00 mm ETP
  OF or CuAg Ø 20,00-22,00 mm
- **CENTRIFUGALLY CAST COPPER ALLOYS** ..... Bronze, Brass and Special Alloys

sarkuysan

ELEKTROLİTİK BAKIR SANAYİİ VE TİCARET A.Ş.

Head Office:
Sarkuysan İş Merkezi, Şişhane Meydanı,
Okçumusa Caddesi No: 1 34420
Beyoğlu - İstanbul / Turkey

Phone : 0 212 252 60 00 (20 line)
Fax : 0 212 251 23 04 - 245 69 82
E-mail : marketing@sarkuysan.com
Web : www.sarkuysan.com

06-TANIL 15/12/08 23:22 Page 1

Dünya Ekonomisindeki Krizin Türkiye'nin Sanayi ve İhracatına Yansımaları

C. Tanıl Küçük
İSO Başkanı

Türkiye, çeyrek yüzyılda ihracatta çok önemli bir mesafe kaydetmiştir. 1980 yılında, 3 milyar Dolar civarında olan ihracatımız, 1984'te 7 milyar Dolara, 1988'de ise yaklaşık 12 milyar Dolara yükselmiştir. Bu dönemdeki artışta, Irak ve İran arasındaki savaş önemli bir etken olmuştur. 1988'den 1993'e kadar olan sürede ise ihracatımız, yılda ortalama 1 milyar Dolar artarak, 1993 sonunda 15 milyar Doları biraz aşmıştır. 1994'teki mali kriz ve devalüasyonu takiben, 1994-1995'te, iki yıl üst üste ihracatımız ortalama %19 civarında artarak, 1995 sonunda 21,6 milyar Dolara ulaşmıştır. 1997'deki ihracatımız ise 26,3 milyar Dolardır. Ancak bundan sonra, 2000 yılına kadar olan dönemde, ihracatımızın

06-TANIL 15/12/08 23:22 Page 2

bir duraklama dönemine girerek, 26-27 milyar Dolarlar civarında takılıp kaldığı görülmektedir. Hatırlanacağı üzere, o yıllar, Asya krizi, Rusya krizi ve deprem gibi çeşitli sorunların yaşandığı dönemlerdir ve tüm bunlar ihracatımızı olumsuz etkilemiştir. 2001 yılına geldiğimizde ise, bir diğer mali krizi yaşadık. Krizi takiben, 2001 sonrasında Türkiye ekonomisi hızlı bir toparlanma sürecine girdi ve 2002'den itibaren ihracatımızda çok hızlı bir artış yaşandı. 2001 yılında 31,3 milyar Dolar olan ihracatımız, 2002'de 36 milyar, 2003'te 47 milyar ve 2004'te 63 milyar Dolara yükseldi. 2005 yılında 73 milyar Dolara, 2006'da 85,5 milyar Dolara ulaştı. 2007 yılında ise, tarihimizde ilk defa 100 milyar dolar hedefi aşılarak, 107,3 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirildi.

İçinde bulunduğumuz yıla baktığımızda ise, 2008'in dokuz ayı sonunda ihracatımızın 105,3 milyar Doları bulduğunu görüyoruz. Yıl sonu için gerçekleşme tahmini ise, 137 milyar Dolardır. Türkiye son altı yılda ihracatını artırmakta, ihracat pazarlarını ve ihraç ürünlerini çeşitlendirmekte büyük bir başarı ortaya koymuştur.

Gelişmekte olan ülkeler arasında ihracatı artırmaktaki başarı açısından Türkiye en ön sıralarda yer almaktadır. İhracatın %90'ından fazlasını gerçekleştiren Türk sanayicileri olarak bu başarıdan büyük sevinç ve gurur duymaktayız. Ancak, aynı dönemde, ithalatımızın ihracatımızdan daha hızlı artması ve bunun neticesinde dış ticaret açığı ve cari açığımızın rekor düzeylere yükselmesi sevincimizi gölgelemektedir. Dış ticaretimizdeki bu yapı 2008 yılın-

da da aynen devam etmiştir. Yıl sonu itibariyle, ithalatımızın 204, dış ticaret açığımızın 61, cari açığımızın ise 51,5 milyar Dolar olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Son zamanlarda, kurdaki yükselişle birlikte, durum bir miktar değişse de, Türkiye ekonomisinde geride bıraktığımız altı yıla, düşük kur aşırı değerli YTL damgasını vurmuştur. Aşırı değerli YTL, sanayimizin hem iç hem dış pazarlardaki rekabet gücüne ve karlılığına büyük zarar vermiştir. Düşük kura rağmen sanayicimiz ihracatını artırmıştır ancak, arka plana baktığımızda; sanayicimizin, bu artışı, dış pazarlarını korumak, üretimini devam ettirmek adına, karından fedakarlık yaparak, verimliliğini artırmak için daha az işçi istihdam ederek, ithal girdiye yönelerek ve kur riski üstlenme pahasına, dışardan ucuz kredi kullanarak gerçekleştirdiği görülmektedir. Sanayimizin, ihracatına devam etmek, rekabetini sürdürebilmek adına başvurmak zorunda kaldığı bu yöntemler, ne yazık ki bazı ekonomik ve sosyal maliyetleri de beraberinde getirmektedir. Örneğin, ithal girdilerin baskısı altındaki, yerli girdi üreticilerimiz faaliyetlerini durdurma noktasına gelmişlerdir. Ekonomi büyümesine rağmen, işsizlik en büyük sorunlardan biri olmaya devam etmiş ve işletmelerin karlılığında ciddi düşüşler yaşanmıştır.

2002-2007 arasında miktar bazında ihracatımız, sanayi üretiminden daha yüksek oranlarda artmıştır. Bu durum, sanayi üretimi ve GSYİH'daki artışın iç talepten çok ihracattan kaynaklandığı anlamına gelmektedir.

Sanayi üretimi ve ihracattaki bu yapı 2005 yılından bu yana sürüp gelmektedir. 2004 yılında sanayi üretimi %9,8 gibi müthiş bir oranda artmışken, 2005'te yıllık artış oranı neredeyse bunun yarısına, %5,4'e gerilemiştir. Sonraki yıllarda da %5'ler civarında seyretmiştir. Hal böyle iken, küresel ekonomide ılımlı hava devam ettiği, ekonomide çarklar bir şekilde döndüğü için sanayi üretimi ve ihracattaki sorunlara kulak verilmemiştir. Sanayi üretimi ve ihracat 2008 yılında da aynı dengeler üzerinde gitmiştir. Ancak, veriler, 2008'in ilk yarısında dengelerin daha da sağlıksız ve kırılgan hale geldiğine işaret etmektedir. 2008'in dokuz ayı sonunda sanayi üretimindeki artış %2,5'tur ve bir önceki yılın aynı dönemindeki artış oranının yarısı kadardır. 2002-2007 arasında miktar bazında ihracatımız, sanayi üretiminden daha yüksek oranlarda artmıştır. Bu durum, sanayi üretimi ve GSYİH'daki artışın iç talepten çok ihracattan kaynaklandığı anlamına gelmektedir. 2008 yılının ilk yarısında, sanayi sektörü katma değeri %4,7, sanayi üretimi de %3,2 artarken, aynı dönemde, miktar olarak, ihracat %13'ün üzerinde artış göstermiştir. Bu veriler ise, ihracatın, sanayi üretimi ve GSYİH büyümesindeki etkisinin, 2008'in ilk yarısında, son altı yıldakinden daha da yüksek boyuta ulaştığına işaret etmektedir.

2008 ile ilgili bir önemli gösterge de ara malı ithalatı ile ilgilidir. 2008'in sekiz ayı sonunda ara malı ithalatı daha da artmış ve toplam ithalatımızın %76'sına ulaşmıştır. Bu kırılgan dengeler üzerinde ilerleyen ve giderek hızı kesilen sanayi üretimi ve ekonomi, 2008'in sonbaharında küresel kriz ile karşı karşıya kalmıştır. Sanayimiz, küresel krize, adeta pamuk ipliğine bağlı dengeler üzerinde üretim ve ihracatını artırma mücadelesi verirken, direnci ve gücü zayıflamışken yakalanmıştır. Krizin olumsuz etkilerinin yanında, sanayi kuruluşlarımız, bir de artan maliyetler sorunu ile karşı karşıya kal-

06-TANIL 15/12/08 23:23 Page 4

mışlardır. Sanayide kullanılan elektriğe yılbaşından bu yana toplamda %60; doğalgaza ise %80'in üzerinde zam yapılmıştır. Bu kritik dönemde, sanayimiz destek beklerken, tam tersine zamlarla karşılaşmıştır. Bu zamlar, tüm sektörlerimizi ama özellikle, enerji yoğun sektörlerimizi son derece olumsuz etkilemiştir. Elektrik ve doğalgaz zamları ve finansman maliyetlerindeki yükselişle birlikte, bu koşullarda, sanayi kuruluşları mecburen, işçi çıkarmak, üretime ara vermek veya tümüyle son vermek zorunda kalmaktadırlar.

Mevcut durumda, iç talep neredeyse tümüyle durmuştur. Almanya başta olmak üzere ihracat pazarlarımız resesyona girmiş veya girmek üzeredir. Türkiye'nin en büyük dış pazarı olan AB'de büyümenin yavaşlama ve dış talebin azalma eğilimine girmesi, Türkiye'nin ihracatını olumsuz etkileyecektir. İhracat verilerimize baktığımızda, 2007 yılında ihracatımızın %56,4'ünü Avrupa Birliği ülkelerine yaptığımız görülmektedir. 2008 yılının Ağustos ayında ise, bu oran, %42,3'e gerilemiştir. 2008'in ilk sekiz ayında, toplam ihracatımız, Dolar bazında %37,4 oranında artarken AB'ye yaptığımız ihracat, bunun epeyce altında, %20,1 oranında artmıştır. AB'ye yaptığımız ihracattaki azalma eğilimi 2009'da da devam edebilir. Ayrıca Euro dolar paritesinde doların değer kazanması, AB'ye ihracatımızın Dolar bazında düşmesi sonucunu getirecektir.

Ancak, 2008'in ilk sekiz ayında AB'ye ihracatımızın artış oranı yavaşlarken, Yakın ve Ortadoğu pazarlarına olan ihracatımız Dolar bazında %84,9 oranında artmış ve ilk sekiz ayda bu pazarların ihracat pazarlarımız içindeki payı, %13,8'den %18,6'ya yükselmiştir. 2009'da bu pazarlara daha fazla yoğunlaşmak ve bu payı daha yukarılara taşımak gerekecektir.

Krizin en az hasarla atlatılmasında, tek tek firmaların belirleyeceği stratejilerin önemli olduğu kuşkusuzdur. Ancak, bu noktada asıl sorumluluk Hükümet ve ekonomi yönetimine düşmektedir. Dünya ekonomileri küresel krize karşı peş peşe önlem paketleri devreye sokarken, Türkiye, "ince eleyip sık dokuyoruz" diyerek, yine yavaş kalmaktadır. Süratle önlem alınmadığı takdirde, önümüzdeki aylarda, daha olumsuz gelişmeler gündeme gelebilecek ve o noktadan sonra devreye girecek önlem paketlerinden beklenen fayda sağlanamayacaktır. Krizin olumsuz etkilerini en aza indirebilmek için kararlı ve hızlı hareket etmek zorundayız. Hükümetimizden öncelikli beklentimiz; yaşanan mali krizin, reel sektöre yansımasını önleyecek tedbirlerin süratle alınmasıdır. Bankaların kredilerini geri çağırma eğilimine girdikleri yolunda haberler giderek artmaktadır. Reel sektör finansman darboğazına girerek, üretimi ve istihdamı durdurmak zorunda kalırsa, bundan, finans sektörü de dahil olmak üzere tüm ülke ekonomisi olumsuz etkilenecektir. Bu nedenle, reel sektörün hayat suyu diyebileceğimiz, kredi musluklarını asla kapanmamalıdır. Diğer bir önemli husus; reel sektörün rekabet gücünü iyileştirecek düzenlemelerin gerçekleştirilmesidir. Elektrik, doğalgaz ve finansman maliyetlerindeki son artışlar da dikkate alındığında, işletmelerimiz üzerindeki baskının daha da arttığı ortadadır. Üretimi, istihdamı ve ihracatı

Bu kritik dönemde, sanayimiz destek beklerken, tam tersine zamlarla karşılaşmıştır. Bu zamlar, tüm sektörlerimizi ama özellikle, enerji yoğun sektörlerimizi son derece olumsuz etkilemiştir.

devam ettirmek adına kamu kaynaklı girdilerin maliyetleri süratle aşağı çekilmelidir. En azından, KKDF, elektrik faturalarındaki TRT payı gibi, uzun süredir gündemde olan indirimler artık yapılabilmelidir. Yatırım indirimi uygulaması mutlak surette yeniden uygulamaya konmalıdır. Bu indirimler, reel sektöre destek ve moral sağlayacaktır. Bu önerilerimiz, mali disiplinden vazgeçilsin şeklinde anlaşılmamalıdır. Mali disiplin devam etmelidir. Ancak, mevcut koşullarda, mali disiplin, harcamaları değil, ama üretimi, yatırımı ve istihdamı artırmak adına bir miktar esnetilebilir.

Önümüzdeki zor süreçte, özel sektör olarak, bizlerin de işçi çıkarmayı en son başvurulacak yöntem olarak görmek konusunda hassas olmamız gerekiyor. İşçi çıkarmak işletmeleri, geçici olarak rahatlatsa da, unutmayalım ki, işsizliğin artması, hem ekonomiye hem topluma zarar vermektedir. Eğer, bu süreçte, özel sektör istihdamı, geçici bazı sübvansiyonlarla desteklenirse, işçi çıkarma azaltılabilecektir. Çalışanların dönüşümlü olarak, belli süreler için izne çıkarılması, bu sürede işsizlik sigortasının daha etkin bir şekilde devreye girmesi düşünülebilir.

Kriz dönemleri, tüm yıkıcılıklarına rağmen, bazı konularda öğretici olabilmekte, sistemin zafiyetlerini görmemize ve iyileştirici düzenlemelere gitmemize imkan tanımaktadır. 2001 krizi bu anlamda önemli bir örnektir. Krizi takiben, Türk sanayi, Türk özel sektörü, süratle, kendini onarım sürecine girmişti. Ancak bu onarım sürecinin tamamlanabilmesi için şart olan reformlar zamanında hayata geçirilemedi. Ümit ediyoruz ki, bu sefer kriz, bu anlamda, bir fırsata çevrilebilecektir.

444 0 888 www.arcelik.com.tr

Arçelik'ten ARTCOOL klima.
İçine istediğiniz resmi ya da
fotoğrafı koyabileceğiniz
A sınıfı klima.

444 0 888 www.arcelik.com.tr

Koç

arçelik

07-MURAT YALCIN 15/12/08 23:25 Page 1

Firmalar Açısından Dünya Ekonomisindeki Kriz Riskinin Değerlendirilmesi

Murat Yalçıntaş
İTO Başkanı

Dünyanın saygın iktisatçıları açısından, 2007 yılının Temmuz ayı sonunda ABD konut kredisi sektöründe baş gösteren sorunların, ciddi bir yönetim zafiyetinin de katkısıyla, 14 ay sonra, dünya ekonomisini derinden sarsan bir krize dönüşebileceğini tahmin edememiş olmak üzüntü verici olsa gerek. Ancak, ülkelerinin bankacılık ve sermaye piyasalarını etkin şekilde denetlemesi gereken gelişmiş ülke hükümetlerinin, risk yönetimi açısından önemli bir başarısızlık sergilemiş olmaları, küresel makro ekonomik dengeleri yerinden oynatacak kimi sonuçları dahi gündeme getirebilir.

Unutulmaması gerekir ki, dünyanın önde gelen ekonomileri bu krizi atlatmak, finans sistemindeki sorunların reel sektöre sirayet etmesini önlemek konusunda gereken başarıyı gösteremezler ise, küresel ekonominin üretim ve tüketim sıklet merkezi Batı'dan Doğu'ya kayabilir. Yani 1970'lerden bu yana, son 30 yıl içerisinde dünya siyasetine ve ekonomisine yön

07-MURAT YALCIN 15/12/08 23:26 Page 2

veren G-7 ülkeleri ABD, İngiltere, Fransa, Almanya, Japonya, İtalya ve Kanada iken, önümüzdeki 30 yıllık dönemde söz konusu G-7 Çin, Brezilya, Hindistan, Türkiye, Rusya, Endonezya, Güney Kore ve Meksika şeklinde bir değişim gösterebilir. Küresel Platformda bu yönde sarsıcı bir değişimin özünü ise, mevcut G-7'ler ile potansiyel G-7'lerden hangisinin kriz sürecinde risk yönetiminde daha başarılı olduğu belirleyecektir.

Önümüzdeki 25 yıllık dönemde, teknoloji ve marka üretme becerisini koruyan ve ilerleten, insan kaynağını hem nicelik hem de nitelik olarak geliştiren, dünya enerji oyunundaki rolünü sağlamlaştıran, askeri yeteneğini etkinleştiren ve küresel sorunlara çözüm yolunda siyasi irade ve beceri ortaya koyabilen grup hangisi ise, geleceğin G-7'si olmayı o grup hak edecek. Dünyanın geleceğine yön verme potansiyeli olan bu 14 ülke içerisinde, hangi ülke trendleri, süreçleri şekillendirebilen bir ülke olmayı başarır ise o ülke, yeni G-7 içerisinde olmayı hak edecek.

Bu durumda, Türkiye'de reel sektörün, şirketlerimizin, firmalarımızın, söz konusu küresel rekabet sürecinde, 25 yıl sonraki hedeflere ulaşmak için, stratejik yol haritasını oluşturmaları gerekecektir. Söz konusu yol haritasının oluşturulması, firmalarımızın marka oluşturma, sermaye yapılarını güçlendirme ve teknoloji üretebilme ile ilgili model ve yöntemleri geliştirmesi için önemlidir. Firmalarımız da şahit oldu ki, bu krizde dünyanın önde gelen şirketleri kriz yönetimi konusunda zafiyet gösterdiklerinde iflasın eşiğine geldiler. Eğer 2001 Krizi'nden Türk bankacılık sektörü gereken dersleri çıkarmış ise, küresel finans krizinden ve reel sektöre etkilerinden firmalarımızın da gereken dersleri çıkarmaları gerekir. Ürün, marka, pazar ve strateji çeşitlendirmesini, riskleri minimize etmemiş şirketler, ister ABD'de olsun, ister Türkiye'de olsun, ciddi bedeller ödeyerek bu krizden çıkacaklar. General Motors, American International Group (AIG) veya Citigroup bu süreçte öne çıkan örneklerdir.

Türkiye ve firmalarımız, bu süreçte, uçak endüstrisi, savunma sanayi, uzay teknolojileri ve ilaç endüstrisi alanlarında yeni açılımları yakalamak durumundadır. Seramik alanında geleneksel üretim sürecini sürdüren firmalarımızın, uçak endüstrisinde yeni seramik bazlı ürünlerle var olma mücadelesi göstermeleri, somut bir örnek olarak öne çıkmaktadır. Henüz dip noktasını görmemiş olan küresel krizin Türk ekonomisindeki olası etkilerine bağlı olarak, firmalarımızın mevcut risklere karşı alternatif çözüm modeli oluşturmaları gerekmektedir.

Çözüm modeli oluşturulurken dikkat edilmesi gereken bir husus da, yerel ve küresel bazdaki rakiplerin genel durumunu incelemektir. Bu inceleme sonunda ilginç bilgiler elde edilecektir. Sözgelimi rekabet içinde olduğumuz ülkelerde, benzer sektörlerde faaliyetini sürdüren yabancı firmalar, krizden daha fazla etkilenmiş, siparişlerini zamanında teslim etme şansını kaybetmiş olabilir. Bu nedenle, özellikle yabancı rakip şirketlerin küresel pa-

Türkiye'nin 2009 yılında, hem özel sektör, hem de kamu dış borç ödemeleri ve cari işlemler açığının finansmanı için gereken yabancı kaynağı bulamaması halinde, bizler zor bir yıl geçireceğiz. Firmalarımızın sahipleri, böyle bir riskin oluşması ihtimaline bağlı olarak, firmanın tüzel kişiliğindeki atıl gayrimenkulleri nakde dönüştürerek, firmanın nakit dengesini güçlendirmelidir.

zarda boşalttıkları alanı dolduracak bir strateji izlemek gerekebilir. Firmanın bu dönemde yapacağı en büyük hata, firma ve müşteri ziyaretlerini ihmal etmektir. Böyle bir konjonktürde, yurtiçinde ve yurtdışında, müşteri ve firma ziyaretleri yoğunlaştırılmalı, sorunlar ve beklentiler paylaşılması ve ortak çözüm modeli oluşturmaya ağırlık verilmelidir. Pazarı, müşterileri, tedarikçileri yakinen takip etmemek, olası riskleri daha da ağırlaştıran sonuçları beraberinde getirebilir. Maliyetleri minimize etmek için kabuğuna çekilmek, firmanın kendi kendine çelme takması kadar hatalı bir yaklaşım olacaktır.

Bu süreçte, bir Türk firması için, ağırlık verilebilecek diğer bir açılım, 1. ve 2. kuşak komşu ülkelere yönelik ihracat imkânlarını araştırmak olmalıdır. Çünkü Balkanlar, Kuzey ve Orta Afrika, Kafkaslar ve Orta Asya göreceli olarak, küresel krizden daha az etkilenecek coğrafyaları temsil etmektedir. Bu nedenle, alternatif pazarlardaki fırsatlar yakından takip edilmeli, bölge ülkelerindeki fuarlara katılım için, her türlü imkân zorlanmalıdır.

Yine, küresel kriz ortamında, riskleri minimize etmek adına, aynı sektörde çalışan firmalar olarak, rakiplerle bir araya gelerek, girdi maliyetlerini miminize edecek yöntemler üzerinde çalışılmalıdır. Bankalarla şeffaf bir ortamda, diyalog içerisinde, sorunların aşılmasına gayret edilmelidir. Türkiye'nin 2009 yılında, hem özel sektör, hem de kamu dış borç ödemeleri ve cari işlemler açığının finansmanı için gereken yabancı kaynağı bulamaması halinde, bizler zor bir yıl geçireceğiz. Firmalarımızın sahipleri, böyle bir riskin oluşması ihtimaline bağlı olarak, firmanın tüzel kişiliğindeki atıl gayrimenkulleri nakde dönüştürerek, firmanın nakit dengesini güçlendirmelidir. Krizin daha da derinleştiği bir dönemde likit edilmesi daha zorlaşabilecek tüm atıl varlıklar nakde dönüştürülmelidir

Firmanın çalışanlarıyla, işçilerle dürüst, net ve açık bir diyalog oluşturulmalıdır. Firmanın ayakta tutulabilmesi için yapılması gerekenler detaylı bir şekilde ele alınmalıdır. Firma sahiplerinin pozitif bir diyalog içerisinde, profesyonelleri ve işçileri motive etmesi, onları cesaretlendirmesi önemlidir. Türk firmaları, henüz dip noktasını görmemiş olan küresel krize karşı, etkisi en az 1,5 yıl sürebilecek bir 'fırtına'ya karşı uzun soluklu çözüm modelleri oluşturmak zorundadır. 6 ay sonra etkisini kaybedecek çözüm modellerinden kaçınmalıdır.

Türk firmalarını 2010 yılı yaz başına kadar selametle taşıyacak çözüm modelleri üzerinde çalışılmalıdır. Bu bağlamda hükümetin, başta Körfez sermayesi olmak üzere, küresel ekonomide öne çıkan coğrafyalardaki yatırımcıları, Türk firmalarına ortak olmak, Türkiye'nin küresel kriz sonrasındaki potansiyel gücünü değerlendirmek üzere, yatırım yapmaya davet etmesi, müspet sonuçlar getirecektir.

Artık Miles & More ile yurtiçi uçuşlarınızda da mil kazanıyorsunuz!

Başvuru için:
MMKART yazın 3280'e gönderin

3000 mil hoş geldin hediyesi!

Partner of
Miles & More

Başta Lufthansa olmak üzere Star Alliance üyesi 21 havayolu şirketinde geçerli olan Miles & More kredi kartınızı, artık THY uçuşlarınızda da kullanabilirsiniz. Siz de Miles & More kredi kartı sahibi olun, Türkiye ve dünyada dilediğiniz yere uçmanın ayrıcalığını yaşayın.

* Miles & More kredi kartı başvurularınızı www.denizbank.com adresinden de yapabilirsiniz.

DenizBank

Piyasa Ekonomisi ve Demokrasi

Prof. Dr. Mithat Melen
MHP İstanbul Milletvekili

2008 yılı dünya için yeni bir ekonomik ve finansal dönemin başlaması anlamına geliyor. Çünkü dünyada birden bire hızlanan finansal kriz ile buna karşı alınan önlemlerin son aylarda herkesi ilgilendirdiği biliniyor. Aslında bu kriz çok da büyük bir sürpriz değil. Dünya GSYİH'sı 62 trilyon dolar, dünyada yapılan bir yıldaki ticaret 14 trilyon dolar. Fakat finansal hareketler dediğimiz birçoğu da türevden oluşan oluşum ise toplam 500 trilyon dolar, bu da günde ortalama 1,5 trilyon dolar civarında bir finansal hareketin olduğunu gösteriyor. Bir anlamda eskiden eğer dünyada oynanan ekonomik oyun da tek satranç tahtası var idiyse şimdi tahtaların sayısının artığı ve oyuncularının da birbirine karıştığı gözleniyor. Çok tahta ve çok oyuncu olunca da oyunun kuralları da gerçek anlamda belirlenemiyor, belirlense bile kurallara herkes uymuyor. Bugün klasik anlamda dünya ekonomisini yönlendirecek bir teori yok, hep eski teorilerle idare edip, o teorilerin üzerine kurulmuş matematik modellerle aslında çok kaotik hale gelmiş dünya ekonomisi yönetilmeye çalışılıyor.

Küreselleşme bir model, bu modelin de

08-MITHAT MELEN 15/12/08 23:27 Page 2

kaynağı Amerika Birleşik Devletleri. ABD bu modeli dünyaya son 50 yıldır ihraç ediyor. Avrupa da dâhil, modeli ithal eden ülkeler, kendi altyapılarını ve başta piyasa ekonomisinin alt yapısını tamamlamamış durumdalar. Belki de küreselleşme bu anlamda mevcut alt yapıyla çelişiyor. Bazı Avrupalı düşünürlere göre, küreselleşme, piyasa ekonomisi ve aşırı rekabet insanı devre dışı bırakıyor. Sanıyorum ki, bunun için Avrupa Birliği, sosyal politikaların öncülüğünde, insanların devlet kanalıyla refahlarının artırılması yolunu tercih ediyor. ABD'li ekonomistler bu görüşe karşı çıkıyorlar, rekabetin ve piyasanın, refahı artıracağını düşünüyorlar. İşte zaten yıllardır bu çekişmeler sürerken biraz daha insanların refahı finansal kaldıraçlar kullanılarak yapay olarak arttırıldı. Sistem aksasa, dünyada kimse tam benimsemese bile, sanal olarak pompalanan refahtan hepimiz bir ölçüde yararlandık. Bir yerde üretilen mal ve hizmetlerin toplamı 62 trilyon dolardan 500 trilyon dolara çıkartıldı. Bundan da dünyada yaşayan herkes kendi ölçüsünde nemalandı. Küreselleşmenin mimarları hatta mühendisleri biraz da bu sanal refahı dünya ile paylaşarak, hafif seslerini kısmaya çalıştılar. Bakın bize hepi-

Bugün klasik anlamda dünya ekonomisini yönlendirecek bir teori yok, hep eski teorilerle idare edip, o teorilerin üzerine kurulmuş matematik modellerle aslında çok kaotik hale gelmiş dünya ekonomisi yönetilmeye çalışılıyor.

